

יש מפרשים שיש כאן מחלוקת בין ת"ק לר' נחמיה. (ע' בראשונים). והפוסקים הביאו דברי ר"נ להלכה.

נה. א. החשודים על גזל שאינו גמור אלא שאסור מפני דרכי שלום — האם הם פסולים לעדות?
 ב. מה דינם של רועי צאן ובקר לעדות?

א. הנוטלים מחרש שוטה וקטן את מציאותיהם, אעפ"י שאין בדבר גזל גמור אלא מפני דרכי שלום — פסלום חכמים לעדות. וכן המושכים יוני שובך של אחרים, הגם שאינם בעלים גמורים עליהם אלא מפני דרכי שלום אסרו ליקח מהם — פסולים.

ב. הוסיפו חכמים על פסולי העדות ששינינו במשנתנו, את הרועים וגובי מסים ומוכסים. ופרשו בגמרא (עפ"י דברי רבא): סתם רועה המגדל באפר — פסול בין בבהמה דקה בין בגסה, בין בארץ בין בחו"ל. אבל המגדלים בבתים — אינם פסולים אלא בבהמה דקה ובארץ ישראל, שאסרו חכמים לגדל בה בהמה דקה משום ששוב הארץ.

דף כו

נו. האם האנשים דלהלן כשרים לעדות אם לאו?

- א. אוספי פירות שביעית.
- ב. סוחרי פירות שביעית.
- ג. גזלנים שלא הכריזו עליהם בב"ד להודיע פסולם.
- ד. הרועים שלא הכריזו עליהם בב"ד.
- ה. המקבלים צדקות מן הנכרים.
- ו. החשוד על העריות.
- ז. הגונב דבר מועט.
- ח. קברנים הקוברים את המת ביום טוב ראשון.

א. רב יהודה פירש משנתנו שבתחילה היו אוספי שביעית כשרים לעדות, משרבו ממצאי מעות לעניים, והעניים היו אוספים עבורם פירות, והרי הם נושאים ונותנים בפירות שביעית — פסלום לעדות, מפני שעוברים על איסור 'סחורה'.
 בני רחבה הקשו על פירוש זה. ופרשו הם שבזמן גזרות המלך שהיו מחויבים לזרוע בשביעית — אוספי פירות היו כשרים, לפי שהיו אנוסים לספק למלך תבואה.

ב. סוחרי פירות שביעית פסולים לעדות.

דנו הראשונים (לעיל כד): בשביעית דאורייתא [כגון בזמן הבית], האם פסולים מן התורה או מדרבנן.

ג. גזלן דרבנן, כל עוד לא הכריזו עליו בב"ד — כשר. גזלן דאורייתא פסול.

א. הוא הדין לשאר פסולים; כל שמדאוריתא — אין צריך הכרזה. מדרבנן — צריך הכרזה (הו"מ לד, כג).

גחלקו האחרונים בעבירה דאוריתא שאין בה מלקות, שאינו פסול אלא מדרבנן — האם צריך הכרזה (ע' פ"ת לד סק"ו; אג"מ יו"ד ח"א רל, ב).

ב. העובר על איסור תורה שיש בו מלקות, ואינו יודע שע"י עבירתו ייפסל לעדות — יש אומרים שנפסל (נתיבות המשפט לד סקט"ו. וכן הכריע בשו"ת אחיעזר (ח"ג כה) להחמיר בדבר. וע"ש שצ"ף בדברנן את הדעה המקילה כסניף), ויש אומרים שאינו נפסל (כן משמע בסמ"ע שם סקנ"ו. וכ"ד הב"ח שם). אודות עוברי עבירה בזמנינו לענין פסול עדות — ע' שו"ת בנין ציון (כג); שו"ת אחיעזר (ח"ג כה); שו"ת יביע אומר ח"ד אה"ע ה, ג-ד).

ד. גחלקו רב אחא ורבינא האם הרועים [ואפילו סתם רועה באפר שאין עליו עדים שהכניס בהמות בשדות אחרים, וכנ"ל] צריכים הכרזה כשאר פסולי דרבנן, או אין צריך מפני שעבירתם מפורסמת לכל. הלכה במחלוקתם כדברי המיקל (ע' רי"ף ועוד).

ה. המקבל צדקות מן העכו"ם, כל שנוהג כן בפרהסיא ואפשר לו לזון מהם בצנעא ואינו חושש לבזות עצמו בדבר — הרי הוא פסול (כדין רשע ד'חמס', לפי שמחמת חמדת ממון אינו חש לחילול השם (עפ"י רש"י). ויש מפרשים משום שהמוזולל וחסר בושה פסול לעדות (ערמ"ה, מאירי ועוד).

ו. רב נחמן הכשיר את החשוד על העריות. ורב ששת תמה. ומודה ר"נ שפסול לעדות אשה [כגון שמעיד להוציאה מבעלה. וי"א (רמב"ם, רמ"א) אפילו כשמעיד על קידושיה. ותלוי הדבר בגרסאות שבגמרא], מפני שחשוד בדבר זה.

א. מדובר בחשד בעלמא שמרננים אחריו, ויש אומרים אפילו בקול שאינו פוסק, אבל בעדות גמורה על עבירת עריות — פסול. (רא"ש; תוס' לתירוץ אחד; חו"מ לד, כה; רמ"א אה"ע מב, ח). ויש אומרים שאפילו בעדות ממש אינו נפסל לפי שיצרו תוקפו בזה, ואינו פסול לשאר דברים (תוס' בתירוצם שני כאן ולעיל ט: וע' חלקת מחוקק מב סקי"ד).

ב. יש מי שהורה אודות אדם הנשוי לשתים נשים בניגוד למנהג, שאינו כשר לסדר גטין מפני שנחשב רשע ועבריין וחשוד על הערוה שאינו נאמן (עפ"י שו"ת מהרי"ו פה קכח).

ז. אמר רב נחמן: גנב ניסן וגנב תשרי — אין שמו גנב וכשר לעדות. ודוקא באריס ובדבר מועט ובדבר שנגמרה מלאכתו (שמורה היתר לעצמו ליטול כפועל מפני טרחו, וסבר שבעליו אינו מקפיד. ערש"י). סיפרו מעשה באיכר (שאינו אריס החולק בפירות. רש"י) של רב זביד שגנב קב שעורים, ועוד אחד שגנב מכבדת תמרים — ופסלום לעדות.

גנב ניסן ותשרי, אעפ"י שעשה מעשיו בהחבא ובדרך גנבה וידע שאסור לעשות כן, אפשר שאינו נפסל, כי סבר בלבו שאיסור קל הוא, ואינו חשוד לעבור על איסור חמור (עפ"י אגרות משה חו"מ ח"א מז).

ח. מעשה בקברנים שהיו מקברים ביום טוב ראשון של עצרת. נידם רב פפא ופסלם לעדות. ורב הונא ברדר"י

הכשירם, מפני שסבורים לעצמם שעושים מצוה [ואעפ"י שנידום — סוברים כפרה הוא שעושים לנו החכמים, ומותר לנו לחלל יום טוב בשביל המצוה ולישב בנידוי].
אפשר שלפי דעה אחרונה, אינם ראויים לנידוי (עפ"י מוצל מאש טט-ע).

כל הפסולים הללו אינם כשרים בין לעדות ממון בין לדיני נפשות. כן דייקו (כו): מסתם משנה בעדיות, וכרבי מאיר ולא כרבי יוסי שסבר שהחשוד לדיני ממונות אינו חשוד לנפשות].

דף כז

גז. א. עד זומם — מאימתי נפסל לעדות?

ב. האם עד זומם פסול לכל העדויות שבתורה?

ג. האוכל נבלות לתאבון — האם כשר לעדות?

ד. האוכל נבלות להכעיס — האם כשר לעדות?

ה. הנשבע לשקר — האם נפסל לעדות?

א. עד זומם, לאביי נפסל משעה שהעיד שקר, ולרבא — רק משעה שהזוּם. לפי לשון אחת דין תורה הוא זה — שאין לך בו אלא משעת חידושו ואילך. ולפי לשון אחרת טעמו של רבא משום הפסד לקוחות שלקחו בין העדות להזמה. לפי טעם זה הוא הדין כשפסלום בגזלנות או כשהזוּם אחד העדים ע"י שנים. אבל לפי הטעם הראשון הואיל ואין באופנים אלו חידוש — נפסלים למפרע.
הלכה כאביי שעד זומם למפרע הוא נפסל. [וזה אחד ממשעה מקומות שהלכה כמותו כנגד רבא — יע"ל קג"ם].

יש מי שכתב שגם אם העיד עדות אחרת קודם לעדות שהזוּם עליה, בתוך כדי דיבור לה — עדותו בטלה [וה"ה לנפסל מחמת עבירה, העדות שהעיד בתוך כדי דיבור לעבירה, נפסלה] (שו"ת עמודי אור צט). ובשיטה מקובצת (מובא בנתיח"מ נב) מבואר שאינו נפסל אלא אם העיד או לאותו בעל דין (וכדמשמע בב"ק עג.), אך לא בעדות אחרת.

ב. לדברי רבי יוסי, עד שהזוּם בדיני ממונות כשר להעיד בדיני נפשות. אבל הלכה כרבי מאיר שפסול לכל עדויות. ואעפ"י שבכל מקום הלכה כרבי יוסי במחלוקתו עם רבי מאיר, כאן שונה שסתם מתניתין (בעדיות כ) כרבי מאיר.

ג. מומר אוכל נבילות לתיאבון — דברי הכל פסול לעדות, שהוא כרשע של 'חמס', לפי שהמזון מעבירו על דתו שהרי אוכל נבילה ולא שחוטת מפני שהיא זולה יותר (רש"י).

ד. מומר האוכל נבלות להכעיס — אביי אמר פסול, שהריהו רשע. ורבא אמר כשר שאינו בכלל עד חמס. הלכה כאביי (יע"ל קג"ם).

א. יש ראשונים שנראה מדבריהם שפסקו כרבא, וכבר תמהו על כך מסוגיתנו (ע' בשו"ת הרשב"א ח"ד קסו; הג"מ עדות י; גוב"ק אה"ע נו, ועוד).

ב. יש מי שכתב שאפילו לרבא, האוכל נבלות להכעיס פסול לעדויות שאין בהן הפסד ממון לבני